

Kort og godt om vision og pejlemærker på småbørnsområdet

4 KVALITETS-
UDDANNELSE

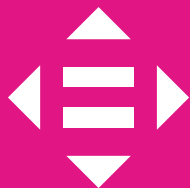
5 LIGESTILLING
MELLEM KØNNENE

6 RENT VAND
OG SANITET

10 MINDRE
ULIGHED

11 BÆREDYGTIGE BYER
OG LOKALSAMFUND

12 ANSVARLIGT
FORBRUG
OG PRODUKTION

16 FRED, RETFÆRDIGHED OG
STÆRKE INSTITUTIONER

17 PARTNERSKABER
FOR HANDLING

FRA
MIDDELFARTBARN
TIL VERDENSBORGER

FORORD

Visionen "Fra Middelfartbarn til Verdensborger" sætter ord på en fælles ambition på tværs af hele børn- og ungeområdet i Middelfart Kommune; en ambition om at uddanne og danne vores børn og unge til at være livsduelige verdensborgere, der lever bæredygtigt.

Visionen "Fra Middelfartbarn til Verdensborger" er udtryk for, hvad vi drømmer om, at ethvert barn og enhver ung, der er opvokset i Middelfart Kommune, tager med sig i rygsækken, når han eller hun skal videre i voksenlivet. Det handler med andre ord om, hvilke værdier og fortællinger, som vi ønsker, at et Middelfartbarn skal kende og kunne kendes på af andre i verden – såvel lokalt, nationalt som globalt. Visionen skal således bidrage til at tydeliggøre et sæt "Middelfart-kendetegn" ved de børn og unge, der har haft deres opvækst i Middelfart Kommune. Og derved hvilken dannelse og uddannelse vi gerne vil give kommunens børn og unge.

Denne Kort og Godt er resultatet af et udviklingsarbejde, som har involveret medarbejdere, ledere, forældre og politikere. Med Kort og Godt på småbørnsområdet foldes visionen og de fire pejlemærker ud, når det gælder vores mindste verdensborgere; fra de bliver født, til de starter i skole.

Vi ønsker, at vores tilbud på småbørnsområdet skal være attraktive – både for børnene og deres familier. Vi skal understøtte børns leg og læring i samarbejde med forældrene og bidrage til helhjertede dage, hvor der er fokus på at inddrage børnenes perspektiver, på at sikre at børn er sammen med kompetente voksne, der møder dem med respekt, nærvær og omsorg, og på at sikre at børn indgår i værdifulde fællesskaber. Og det gælder alle børn. Uanset om de måtte være født ind i et liv, hvor de har ulige chancer for at lykkes, eller om de i løbet af deres første leveår bydes vilkår, hvor chancen for en tryk fremtid er ulig andre børn og unges.

Vi håber fra Børn, Kultur og Fritidsudvalgets side, at denne Kort og Godt vil danne afsæt for mange gode dialoger og refleksioner om, hvordan vi bedst løfter den fælles opgave, der kort fortalt skal gøre ethvert Middelfartbarn til Verdensborger!

På Børn, Kultur og Fritidsudvalgets vegne

Lars Vigsø
Udvalgsformand

VISIONEN

"FRA MIDDELFARTBARN TIL VERDENSBORGER"

FRA
MIDDELFARTBARN
TIL VERDENSBORGER

"Det smukke billede af jorden set udefra ændrer noget i langt de fleste mennesker. Det minder os om klodens lidenhed og sårbarhed; om, at det er rigtigt, at alt på kloden er forbundet, hænger sammen. At jeg og vi er en del af dette særlige fællesskab, der har udviklet sig på planeten, kloden. Jeg véd, at hvad der sker på jorden, påvirker mig, og at jeg påvirker jorden." (Hildebrandt 2019)

I Middelfart Kommune lærer vi os op ad filosofen Peter Kemps forståelse af, hvem en verdensborger er.

Verdensborgeren er et livsdueligt menneske, der...

- Tager ansvar for verdens fremtid og interesserer sig for, hvordan han/hun **kan bidrage til at løse problemer** i en stadigt mere globaliseret og digitaliseret verden.
- **Forstår både sin egen og andres historie og kultur.**

- **Bevæger sig mellem det lokale, nationale og globale** og forstår, hvordan løsninger et sted også kan bidrage til løsninger andre steder.

Verdensborgeren lever bæredygtigt.

Verdensborgeren har både et lokalt og globalt indblik og udsyn og respekt for både sig selv, andre og naturen – for alt levende.

Det ses bl.a. ved, at verdensborgeren – som Hans Henrik Knoop udtrykker det – også er en person, der:

- **Spiser sundt** og oplever glæde herved – frem for at glæde sig til, det er overstået.
- **Leger og lærer sundt** og oplever glæde herved – frem for at miste lysten til at lege og lære.
- **Skaber sundt** og oplever glæde ved at kunne udvikle uden at skade.

Kroppen som redskab til at erobre verden

Kroppen er redskabet, hvormed barnet forflytter sig i miljøet, og hvormed det manipulerer med omverdenen (kroppen som motorik og bevægelsesfærdigheder (fx grov- og finmotorik; balance; kropslig mestring)).

Kroppen som sanselig tilgang til verden

Krop og bevægelse indeholder en sanselig oplevelse, en erfaring og læring, blandt andet om de kropslige og fysiske muligheder og begrænsninger; kroppen har en viden, som kan reflekteres og udtrykkes (den eksplicite), og en viden som er tavs og indlejret i de kropslige handlinger.

Kroppen som grundlag for social iscenesættelse, kommunikation og samarbejde

Krop og bevægelse er regulerende i forhold til og påvirket af sociale relationer; der er tale om et kommunikativt redskab; en bærer af kulturel kapital og et redskab for social iscenesættelse; kroppen er et referencepunkt for sociale forskelle og uligheder og forudsætninger for at "konstruere sig", herunder køn.

Kroppen som identitetsskabende – og forankrende funktion

Krop og bevægelse er en forudsætning for konstruktion af og udtryk for mening, for barnets position i det sociale fællesskab og i verden og dermed for identitetsdannelse; krop og bevægelse indgår som en væsentlig faktor i et individs kulturelle identitet og viser dermed også forskelle og ligheder mellem både kulturer og individer.

VISIONEN LEG MED KROPPEN FORREST

“Legende øjeblikke kan åbne op for hinanden og for verden”
(Rahbek og Lund, 2018)

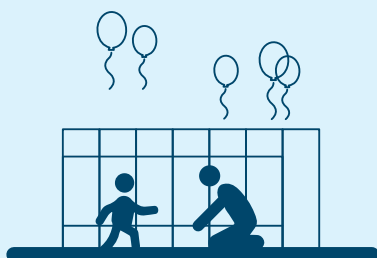
For vores mindste verdensborgere handler visionen om, at de skal lære at udforske, forstå og reagere på verden omkring dem (den ydre verden) og på verdenen inde i dem selv (den indre verden). Børn mærker imidlertid både sig selv og andre gennem kroppen. **Det er ”med kroppen forrest”, at børn ubevidst griber til legen som et værktøj til at udforske, forstå og reagere på både deres indre og ydre verden.**

Med kroppen som medium mellem den indre og ydre verden skal børn via legen derfor lære at anerkende egne og andres tilstedeværelse, få værktøjer og kulturelle indsigter, der kan løfte og inspirere til individuelle processer, men også erfaring med at løse problemer, der nu og med tiden præsenterer sig i verdensbilledet – både lokalt,

nationalt og globalt. Alt sammen erfaringer og evner, der ikke nødvendigvis opnås i legens resultat, men i legens proces. **Leg har derfor en værdi i sig selv** (Sandsetter 2019).

Forskellige lege udvikler forskellige sider af barnet. At bygge med klodser sammen med andre udvikler barnets finmotoriske færdigheder, matematiske forståelse samt kommunikative og sociale kompetencer. Tumblelege udvikler derimod barnets balance-muskulatur og deres grovmotoriske færdigheder. **Vi skal derfor kunne understøtte forskellige lege;** både dem der kræver mindre og mere styring, og dem der ikke umiddelbart har et formål.

Endelig skal legen forstås i et børneperspektiv. For på den måde lærer vi bedst, hvordan vi kan bidrage til den, udvikle den og udvide den – uden at ødelægge den.

Vi har gåpåmod

Sigurd sidder ude i entréen med dagplejeren Tanja. Han forsøger at få sit overtøj på. Tanja udviser en ro, mens hun siddende på gulvet opmuntrer Sigurds proces. Pludselig udbryder Sigurd: "Se, jeg kan selv"!

Vi udvider vores horisonter

Der er kulturuge i børnehaven. I dag er de rejst til Japan for at spise frokost. Børnene har hjulpet med at bygge et lavt bord, som de placerer sammen med en masse puder. Marie føler sig klogere på verdenen og forsøger at sige "arigato" (tak) for maden.

Vi hjælper hinanden

Karl bygger med klodser i fællesrummet. Han forsøger at bygge et højt tårn, men han synes, at det er svært at gøre alene. Pludselig ser han Mads gå forbi. Karl skynder sig hen og rækker en klods frem til Mads: "Vil du være med"?

Vi skaber kunstværker

Sven og Rued har tegnet en raket. Pædagogen Uffe vil gerne udfordre dem lidt mere og synes, at de skal bygge den i træ. De får lov til at bruge naboskolens lasercutter og samler raketten i fællesrummet til alles begejstring.

PEJLEMÆRKET "EN VERDENSBORGER FRA MIDDELFART"

"Børn og unge skal ikke udelukkende lære, hvordan de kan klare sig i verden, men også hvordan de kan bidrage til, at verden kan klare sig".
(Peter Kemp 2013)

Dette pejlemærke handler om de erfaringer og kompetencer, som det er centralt, at både små og store verdensborgere har for at kunne trives og begå sig i en stadigt mere globaliseret og digitaliseret verden. Det handler om det, der kendes som **"det 21. århundredes kompetencer"**.

I graviditeten og i barnets første år lægges grundlaget for, at barnet kan tilegne sig disse kompetencer. Derfor understøtter vi forældrenes evne til at skabe en tryk tilknytning til barnet.

Børn skal derfor **gennem leg** styrke deres kritiske tænkning og kreativitet, sprog og kommunikation, samarbejde, sociale og følelsesmæssige udvikling, medborgerskab og demokratiske

dannelse samt en række personlige karaktertræk såsom nysgerrighed og vedholdenhed.

Det understøtter vi ved at **give børn tid og plads til at fordybe sig i forskellige kunstneriske, æstetiske og skabende aktiviteter**. De tilbydes derfor et varieret udbud af både analoge som digitale redskaber, så de lærer at lege og skabe med forskellige teknologier og får erfaringer med, hvor de kan bruges hensigtsmæssigt til at åbne verden yderligere for dem.

Vi understøtter det også ved at **give børn indsigt i normer og traditioner i forskellige lande, så de får både et lokalt indblik og et begyndende nationalt/globalt udsyn** – fx gennem tematiske lege- og læringsforløb.

Endelig understøtter vi det ved at **sikre, at alle børn indgår i forpligtende fællesskaber**, hvor alle har lige rettigheder og må behandles med respekt.

Vi lærer i og af naturen

Hele familien er taget på tur til stranden. Storesøster har smidt tøjet og sopper i vandkanten, mens mor tager sko og strømper af lillebror på ½ år. Nu kan han mærke sandet mellem tæerne.

Vi følger årets gang

Dagplejeren Anton har sammen med børnene i foråret observeret, at solbærbuskene var hurtige til at få grønne blade. I efteråret observerer de, at nu har solbærrene modne bær, så nu skal der laves marmelade.

Vi ser nyt i gammelt

På vej på arbejde opdager pædagogen Kristian nogle vinduespartier, som ligger til storskrald. Han tager dem med ud på legepladsen og inviterer børnene til at male på glasset. Det, synes de, er rigtig sjovt!

Vi giver plads til hinanden

I dagtilbuddet hænger arkitektur og pædagogik sammen. Det betyder, at der er rum, hvor Lauge kan fordybe sig for en stund, og rum hvor Mads, Anders og Malte samtidig kan lege pirater sammen.

PEJLEMÆRKET "BÆREDYGTIGHED SOM FUNDAMENT"

Bæredygtig udvikling er "... en brug af Jordens resurser, der skaber balance mellem udnyttelse og beskyttelse, så vi ikke ødelægger vores livsgrundlag. En bæredygtig udvikling skal sikre menneskenes nuværende behov uden at forringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres" (Brundtland-rapporten 1987)

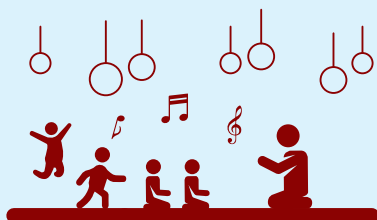
Dette pejlemærke sætter fokus på vigtigheden af at arbejde med **FN's 17 verdensmål**.

Verdensmålene rummer et bredt syn på bæredygtighed. I lighed hermed handler bæredygtighed som fundament ikke kun om miljø og klima, men også om økonomisk og social/kulturel bæredygtighed. For i en verden, der kæmper med tematikker som klimaudfordringer og social ulighed, er det **vigtigt, at den næste generation kan tænke bæredygtigt – både i forhold til naturen og menneskets velvære.**

Det betyder, at børn fra en tidlig alder skal stifte bekendtskab med værktøjer og tankegange, der gør dem opmærksomme på disse problematikker og på, hvordan de konkret kan løse dem. Det handler især om at **styrke deres evne til at være bevidst om de ting, de modtager og giver tilbage.**

Når det gælder naturen, handler det bl.a. om, at den mad vi får, skal gives tilbage til naturen på bedst mulige måde. Når det gælder mennesker, handler det om den nærhed og opmærksomhed, vi giver hinanden. Her er det vigtigt, at børn både modtager og giver hinanden **respekt, anerkendelse og forståelse.**

Det er således **et tankesæt, de skal kunne tage med videre i livet**, hvor de begynder at forstå værdien i at passe på sig selv, hinanden og den klode, vi alle deler.

Vi er rytmiske

Det er fredag, og det betyder fælles dans og sang for alle børn. Her kan børnene give den gas med kroppen, men også være en perifer deltager, hvis de har behov for det. Bagefter leger børnene selv "Byen sover" i deres hule, så de kan hvile hovedet, inden pædagogen Sara sætter sig hos dem og læser historier.

Vi taler også med kroppen

I dagplejen har de den sidste tid arbejdet med rim og remsen "Oppe i gardinerne, hænger appelsinerne". Det er tydeligt at se på børnene, at de nu har imiteret de voksnes mimik og fagter, da de peger op og ned de rigtige steder i teksten og laver sure ansigter, når der siges citron.

Vi leger inde og ude

De ældste børn er i dag delt op for at tilgodese nogle børns behov for friere rammer og andre børns behov for mere struktureret leg. Pædagogen Susan er derfor taget over på naboskolens boldbane med en gruppe piger og drenge, mens pædagogen Jonas laver græskarhoveder under halvtaget med resten af gruppen.

Vi udfordrer hverdagen

Mor skal hente Alf i børnehaven. Hun vikler Alma, Alfs nye lillesøster, tæt ind til kroppen så Alma er tryk selvom hun lige er vågnet. Alma er rolig og mor er nærværende og opmærksom, da de henter en lidt træt Alf i børnehaven.

PEJLEMÆRKET "ET LIV I BEVÆGELSE"

"Livet er som at cykle. Du er nødt til at være i bevægelse for at holde balancen" (Albert Einstein)

"Vi lærer med kroppen forrest"
(Keld Fredens, 2018)

Kroppen er værktøjet, der tillader mennesket at bevæge sig – både når vi bevæger os fysisk (med kroppen) og mentalt (med hovedet). Kroppen er både en oplevelse, og noget man oplever med. Det gør sig gældende for alle, men i særlig grad for børn.

Børn skal derfor have mulighed for at være "rytmiske". De skal hver dag bruge deres krop på mange forskellige måder – både ude og inde. De skal lege stille-lege, fx tegning, maling og konstruktion, og lege med større kropslig involvering, fx dans, boldspil, tumlelege og klatring, men også udfordrende lege, der indebærer usikkerhed og risiko for skade.

Det at være rytmisk handler også om, at **børn skal have tid og rum til skiftevis at være på og holde pauser. For det er gennem stilhed, at evnen til at lytte vokser**, og den evne er vigtig for at kunne indgå i sociale relationer. Derfor skal stillelege og steder, hvor børnene kan søge ro og "blive væk", være en naturlig del af deres hverdag. Det samme gælder musik – både sang, spil og dans. For det understøtter også deres oplevelse af rytme og pausens kraft.

Børn lærer mere og kan kommunikere bedre, når de også bruger deres krop til at tale med. Børn taler med deres krop ved at bruge gestik og mimik. Børn skal derfor være sammen med voksne, der selv bruger gestik, mimik og kropssprog til at reagere på børnenes signaler, fx ved at engagere sig sammen med børnene i kropslige aktiviteter og ved at lege med rim og remser.

Vi har helhjertede dage

Pædagogen Thomas opdager Sofie, som er ked af det. Sofie er egentlig ikke i hans gruppe, men frem for at sende hende videre, viser han hende omsorg ved at spørge, om hun vil være med i deres legegruppe. Sofie føler sig set og hørt – selv af "de andre voksne".

Vi sikrer trygge overgange

Far er bekymret for Fies start i dagplejen. Sundhedsplejersken taler med forældrene om hvordan de ser deres Fie og hvilke behov de ser Fie har. Sammen snakker de sig frem til hvordan Fie bedst støttes i den første tid i dagplejen.

Vi dyrker forældrefællesskab

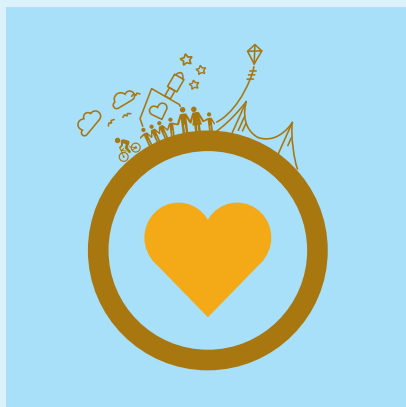
Der er sommerfest. Hvert forældrepar har bidraget med noget. Nogle har mad med, andre har planlagt lege for børnene, mens en anden har tilbudt at holde oplæg om værdien af risikofyldt leg. Da festen er slut, aftaler Sigurd og Majas forældre, at børnene skal lege sammen i weekenden.

Vi åbner op for lokalsamfundet

I dag kommer dagplejen på besøg i den nærliggende vuggestue. De ældste børn i vuggestuen laver sanse- og bevægelseslege med de ældre dagplejebørn, mens de yngste sover formiddagslur. Pludselig udbryder Laura med glæde i stemmen "Sofi!" og peger på et af dagplejebørnene, som bor på hendes vej.

PEJLEMÆRKET "ET ATTRAKTIVT TILBUD"

"Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre, uden at han holder noget af dets liv i sin hånd. Det kan være meget lidt, en forbigående stemning, en oplagthed, man får til at visne, eller som man vækker, en lede, man uddyber eller hæver. Men det kan også være forfærdende meget, så det simpelthen står til den enkelte, om den andens liv lykkes eller ej."

(K.E. Løgstrup 1956)

Dette pejlemærke handler om, at vi skal

- have **helhjertede dage**, hvor børn oplever trygge rammer, som de kan lege, lære og trives i.
- dyrke forældrefællesskabet og være **forældrenes førstevalg**
- sikre **trygge og sammenhængende overgange** for børn og deres familier
- være **en efterspurgt arbejdsplads** – både for medarbejdere og ledere
- være et **kraftcenter og aktiv for lokalsamfundet**.
- Fokuserer på, hvad du gør godt som forældre i graviditeten og i barnets første år.

Et attraktivt tilbud er et helhjertet tilbud, der understøtter børns leg og læring – og deres fortsatte lyst til at lege og lære. **Børn skal opleve, at deres perspektiv inddrages, at de får støtte og omsorg fra voksne, og at de deltager i ligeværdige og betydningsfulde fællesskaber med både børn og voksne.**

Medarbejdernes måde at rammesætte og deltage i børnenes leg og læring på er utrolig vigtig. Vi skal derfor kunne

tiltrække og fastholde kvalificerede medarbejdere og ledere, der ligesom børnene oplever helhjertede dage, hvor de leger, lærer og trives.

Forældre skal opleve et respekt- og tillidsfuldt samarbejde, der tager udgangspunkt i deres families situation, kultur og behov. **For gode voksenfællesskaber understøtter gode børnefællesskaber.**

Endelig skal vores dagtilbud kendes på et tæt samarbejde med skolerne for at sikre tryghed og sammenhæng i overgange, men også på at være et **åbent dagtilbud** for lokalsamfundets aktører.

LÆS MERE

-
- Børne- og Socialministeriet (2018), Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold.
 - Danmarks Evalueringsinstitut, EVA (2017) Kvalitet i dagtilbud – Pointer fra forskning
 - FN-Forbundet & Mellemfolkeligt Samvirke (1987), Vor fælles fremtid – Brundtland-kommissionens rapport om Miljø og Udvikling (benævnt Brundtland-rapporten).
 - Fredens, Keld (2018), Læring med kroppen forrest. København: Hans Reitzels Forlag.
 - Hildebrandt, Steen (2019), Danmark og verdensmålene – en ny dagsorden. Viborg: Nørhaven.
 - Kemp, Peter (2013), Verdensborgeren. Pædagogisk og politisk ideal for det 21. århundrede. København: Hans Reitzels Forlag.
 - Kirketerp, A. & Knoop, H. H. (2019), "Motivation og frihed i pædagogikken" i Rasmussen, T. N. & Søndberg, A.(red.) (2019). Motivation – i klasseledelse, relationer og didaktik. Aarhus: KvaN.
 - Bertelsen, Katrine & Munk, Mette (2009), Leg med vision. Bevægelseskultur i daginstitutionen, Det nationale videncenter for sundhed, kost og motion for børn og unge, KOSMOS.
 - Løgstrup, K.E. (1956), Den etiske fordring.
 - Moser, Thomas & Herskind, Mia (2004), I begyndelsen er bevægelsen. Krop og bevægelse i Dagtilbud.
 - Månsson, Hans (2014), Bæredygtig pædagogik og praksisudvikling. Viborg: Dansk Psykologisk Forlag.
 - Rahbek, L., & Lund, L. (red.) (2020), Pædagogens blik på barnets leg, glæde og sus i maven. UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole. Akademiske Praksisartikler
 - Sederberg, M. & Bahrenscheer, A. (2018), "Børn i risikofyldt leg" i MOV:E, 2018(6), s. 40-47
 - Sundhedsstyrelsen (2019), Børn og bevægelse i dagtilbud.
 - Whitehead, David et al. (2012), The importance of play. A report on the value of children's play with a series of policy recommendations. Toy Industries of Europe (TIE).

FRA MIDDELFARTBARN TIL VERDENSBORGER

VERDENSBORGER

BÆREDYGTIGHED

BEVÆGELSE

ATTRAKTIV

